

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Dima

Aurkibidea

Udalerria: Dima

Sarrera

Dima Bizkaiko udalerria da, Arratiako eskualdekoa. Iparraldean Igorre, Lemoa eta Zornotza; hegoaldean Ubide eta Otxandio; ekialdean Mañaria eta Abadiño; eta mendebaldean Arantzazu, Arteaga eta Zeanuri. Hauexek dira Dimako auzoak: Arostegieta, Artaun, Bargondia, Bikarregi, Indusi, Intxaurbizkar, Lamindao, Oba, Olazabal eta Ugarana. Mendebaldeko euskararen barruan Arratiako euskararen barruan kokatzen da dimarren hizkera.

Argazkia: Asier Sarasua Garmendia

- **Biztanleak:** 1.050
- **Euskaldunak:** %88,1

Ahotsak.eus-eko datu orokorrak

- Hizlariak: **23**
- Zintak: **22**
- Pasarteak: **117**
- Transkribatutakoak: **2**
- Audioak: **0**
- Bideoak: **117**

Proiektuak

- Bittor Kapanaga, Otxandioko aztia
- Dimako kontuek eta kantuek
- Euskal Herriko Ahotsak
- Euskal Herriko txori eta animaliak
- IRLAren Bizkaiera Bilduma

Hizlariak

Asun Aiesta Belamendia (1936)

Dimako Santiago auzoan jaio zen, Errotazartxiki baserrian, eta sei neba-arrebatatik hirugarrena da. Gurasoak ere dimoztarrak zituen. Umezaroa Diman eman zuen, herriko eskolan eta baserriko lanetan laguntzen. Gaztezaroa ere herrian egiten ziren erromerietan ematen zituen domekak eta jaiegunak, eta gutxitan irteten zen ondoko herrietara; izan ere, Diman asko izaten ziren ermitetan ospatzen ziren jaiak. Ezkondu ere, Dimako Biteriño auzora ezkondu zen. [Bere gizonagaz](#) batera egin genion elkarrizketa eta eskolaren, baserriko bizimoduaren eta jaien gainean egin genuen berba.

Tomas Arrizabalaga (1925)

Elias Arza Pujana

Bargoandia auzokoa.

Juan Mari Atutxa (1959)

Edurne Atutxa Arrizabalaga (1963)

Anjel Auzmendi

Victoria Auzmendi

Jose Azkartetxe (1920)

Eduarda Bilbao Etxebarria (1912)

1912. urte inguruan jaiotako dimoztarra. Gurasoak ere Dimakoak ziren. Gerora, Arantzazura ezkondu zen. [Basauriko euskararen azterketa linguistikoa](#) lanean parte hartu zueneko da grabazio hau.

Patxi Bilbao Etxebarria (1902)

Nekazaria eta dultzaina jolea.

Mari Tere Bustinza Arriortua (1926)

Maria Juliana Ellakuria Gorospe (1942)

Roman Etxebarria

Dimako Arostegieta auzokoa. Arteako [Karmen Goti](#)rekin batera egin zitzaion elkarrizketa, 78 urte zituela.

Jose Gorospe Abasolo (1934-2016)

Dimako Artaun auzoko Iskutie etxean jaio eta bizi izandakoa da Jose. Gurasoak ere dimoztarrak zituen. Hamar neba-arrebatatik seigarrena da. Horregatik, behar asko egitea tokatu zaio, ume-umetatik, ia eskolara joateko asti barik. Lehenengo, sei bat urte zituela, artzain joan zen Otxandiora aititegaz; ondoren, ikazginen ibili zen basoan, esne-saltzaile Bilbon, Lemoako zerran eta azkenik hiltegian. Bere koinatuagaz batera egin genion elkarrizketa, [Antonio Sagarnagaz](#), eta gerrako kontuak, ume eta gaztetan egindako beharrak eta bertso eta kontu zaharrak ibili genituen ahotan.

Karmen Goti

Arteako Larragoiti auzoan jaioa. Dimako Arostegieta auzoan egin zitzaion elkarrizketa [Roman Etxebarria](#)rekin batera, 68 urte zituela.

Dabit Goti Artabe (1923-2014)

Migel Iturrate Arriortua *Rabin* (1923)

Dimako Amantegi auzoko Amantegibarrena etxean jaio zen eta beragaz egon ginenean ere bertan bizi zen. Aita bertakoa zuen eta ama Atutxekoa. Zazpi neba-arrebatatik laugarrena. Umetan baserriko beharretan lagundu behar izaten zuen, labrantza handiko etxea zelako euren. Gainera, idiak ere bazituzten eta laster hasi zen Migel "karreteru" lanean, jorna irabazteko. Horrez gain, Dimako eliza altxatzeko lanetan ibili zen eta baita Zornotzako udaletxea eraikitzen ere. Zinegotzi ere ibili zen hamaika urtez Dimako Udalean. Beste kontu askoren artean gerrako kontuez, herriko giroaz eta gartzetan egindako lanez luze egin genuen berba berarekin egon ginenean.

Maria Dolores Ortuondo Atutxa

Bargondia auzokoa.

Luis Ortuondo Bernaola *Etxandi* (1928)

Dimako Biteriño auzoan jaio zen, Etxandi baserrian, eta elkarrizketa garaian ere bertan bizi zen. Baserrian aitaren familia bizi zen, errentadore, eta 70. hamarkadan erosi egin zuten. Bost neba-arrebatatik bigarrena da Luis. Umetan Dimako eskolan ibili zen, baina zenbaitetan etxean geratu behar izaten zuen baserriko lanetan laguntzen: egurrak ekarri, itaurrean egin, ganaduak jagon, etab. Baserrian egin izan du lan beti, baita gurekin batu zenean ere. [Bere andreagaz](#) batera egin genion elkarrizketa eta eskolaren, baserriko bizimoduaren eta jaien gainean egin genuen berba eurekaz egon ginenean.

Braulia Pujana Anzola (1905)

Braulia Dimako Olazabal auzoan jaio zen. Bederatzi urteetatik hamazortzi urte bete arte, etxetik kanpo ibili zen kriada. Hemeretzi urterekin, bere auzoko mutil batekin ezkondu, eta harrezkero Olazabalen bizi izan zen bere denbora guztian.

Antonio Sagarna Ortuondo *Kariño* (1922-2015)

Dimako Artaun auzoko Etxagoikoa baserrian jaio zen eta gerora auzo bereko Iguntzagoikoa joan zen. Gurasoak ere dimoztarrak zituen, aita Artaungoa eta ama Bargundikoa. Sei neba-arrebatatik laugarrena da Antonio. Umea zela, aitak ardiak ekarri zituen etxera eta anaia zaharra hasi zen berauek jagoten. Laster ekin zion Antoniok ere lanbidea ikasteari eta, ondoren, bizimodu guztia eman dio pastoretzari. Han eta hemen eduki izan ditu ardiak barrutiak jaten: Morgan, Larrabetzun, Etxanon... Gaztaiak, ostera, Galdakaon saltzen zituen. Artzain ibilitako garaiez gain, gerrako kontuez ere luze egin genuen berba beraragaz egon ginenean, bertso eta kontu zaharrak ahaztu barik. [Jose Gorospe](#) koinatuagaz batera egin genion elkarrizketa.

Juliana Sagarna Ortuondo (1907)

Artaun auzoko Itzalgoikoa etxekoa.

Balentin Ziarrusta (1927)

Dimako Munitta baserrian jaio eta bertan bizi izan da beti. Gazte denboran lan ugari egin behar izan zuen. Aitak ehulea zuen etxean eta telak egiten zituen. Aitari lagundu behar izaten zion eta gero basora joan lanera. Basoan lan egin izan du mutikotatik eta, gainera, garai haietan aurrerapenik ez zegoenez, trontzarekin ibiltzen ziren. Animalia izenak jasotzeko egin zitzaion elkarrizketa 2002an.

Pasarteak gaika

Herri honetan landu eta transkribatu diren pasarteak, gaika antolatuta.

1. Natura

1.1. Lehen putzu gehiago eta zomorro gehiago

- **Hizlaria(k):** Ziarrusta, Balentin
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Erref:** DIM-001/012
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:23:25. **Bukatu:** 00:24:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Transkribatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Gaia(k):**
Natura » Fauna
- **Laburpena:** Zomorro asko galdu dira lehendik, lehen putzu gehiago zeudelako. Lehen igelak kantuan entzuten ziren, baina gaur egun ez. Zomorroi lokatzatan egotea gustatzen zaie, eta putzuak desagertzean (lehortzean) asko galdu egin dira.

Transkripzioa

-Asko aldatu da, animaliak eta mamarruak-eta asko aldatu dira?

-Bai asko aldatu da.

-Bai?

-Bai. Eske lehenao pozuek-eta egoten zien honetan, txarkoak-eta; oin ez dau txarkorik bez, oin ez dau ezer ta. Sano aldatu da hori. Lehenao hemen ranea, txubelazue-ta, kantetan geubean, goxean kantetan txarkoan paraute; oin ez da entzuten, oin ez da entzuten.

-Gehien aldatu dana zer da?

-Hori aldatu ba aldatu, pozuek-eta kendu ein diez ta, pozuek eta kendu ditue, ze horrek gure iziten deure lupetza. Zuk esango dozu /esangozu/ mamarroak, gustetan jako lupetza. Hori oin be iturritan-ta, egoten da iturri eta iturrik dauzen lekuen-ta, tuberien be sartzean da hori, horrek korridu eiten deu, tuberien artean korridu eiten deu, eta lupetza bigun dauen lekuen hor egoten diez oin be, baia gitxi ikusten da, gitxi ikusten da, ez da ukusten, lehenaoko moduen e, lehenao bai, lehenao nahiñon ikusten ziren, esku artean beti; oiñ ez da ukusten holakorik.

1.2. Ogigazta, pizti arriskutsua

- **Hizlaria(k):** Ziarrusta, Balentin
- **Elkarrizketatzailea(k):** Sarasua Aranberri, Asier
- **Erref:** DIM-001/013
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:24:45. **Bukatu:** 00:26:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Transkribatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea
- **Gaia(k):**
Natura » Fauna
- **Laburpena:** Abere gutxiago ikusten dira lehengo aldean. "Ogi-gaztaia" (erbinudea) abere arriskutsua da eta pozoi handia omen du; haren horzkada oso arriskutsua da. Mixarrak eta bestelakoak ere gutxi daude lehengo aldean. Lehenago basakatu eta mixarrak harrapatzen ibiltzen ziren, haien larrua saltzeko.

Transkripzioa

-Lehen esan dozuzena ogigaztaia eta basakatu eta holakoak be aldatu

dira?

-Bai, horrek be sano, lehenao ogigaztaia ta... Ogigaztaiak beneno handie deko, ogigaztaiak, bu...

-Peligrosoa da?

-Peligrosoa eta beneno handie, ogigaztaiagaz kontuz!

-Bai e? Txikie da.

-Txikie baie okerra. Ogigaztaiak usike eiten badotsu /botsu/ joan medikugana arin ze... beneno purue.

-Hagiñetan?

-Beneno purue. Honek zerak mixerra ta... Bai, mixerra hondiño badao, baia honik basakatue-ta bo bai... honitan gitxi. Lehenao..., lehenaoko zaharrak honek basakatuok-eta honik zerak narrue, narruek balio iziten euen / iziteuen/ asko, ta haik ibiltzen ziren harrapetan, basokatuek-ta harrapetan-ta.

-Bai? Hamen inguruan? Arratia inguruan-eta?

-Bai, azagarie-ta.

-Azagaria be bai e? Narrua saltzeko.

-Zepoakaz eta lehenao asko ibiltzen ziren. Oin horrek hemen inguruen ez dauku, gitxi ikusten da, gitxi ikusten diez horrik.

Transkripziorik gabeko pasarteak

Ondorengo pasarteak gaika landuta eta kodifikatuta daude, baina oraindik transkribatu gabe.

1. Animalia izenak: ogigazta, basakatua, ur-txakurra? (DIM-001/003)

Animalia-izenak: "ogi-gaztaia" (erbinudea), basakatua, azeria? "Ogi-gaztaia" nolakoa den. Basakatu-klaseak daude, baina denek izen bera dute. Basakatuaren antzekoa, uretan ibiltzen dena: ur-txakurra. Inguruetan halako gutxi ikusten dira.

2. Erlastarrak eta "kurrilloak" (DIM-001/006)

Erlastarren eta "kurrilloen" arteko aldea. "Erlaztarra" okerragoa da norberarentzat, ausiki egiten du eta.

3. Sagarrek izaten dituzten zomorroak (DIM-001/007)

Sagarrek edukitzen duten mamarroari "lupue" deitu izan diote. Harrak edo zorriak ere izan ditzake sagarrak.

4. Zorriak, ardiak eta kaparrak (DIM-001/008)

Buruan edukitzen den zomorroari zorria deitzen zaio eta gorputzean izaten denari ardia. Lehenago pertsonak gorputzean ere zorriak izaten zituzten. Berak ere izan omen zituen soldaduskan egon zenean. "Kaparrea" da horien antzeko zomorroa; hau gorputzera itsasten da.

5. Inguruetan ugarienak basurdeak (DIM-001/014)

Bera ez da inoiz ibili ehizan, baina basoan lanean sarri. Inguruetan jendeak badu ehizarako zaletasuna. Azkonarrak ibiltzen dira oraindik inguruetan. Azkonarraren inguruko kontuak. Inguruetan gehien dabilen animalia

basaurdea da. Ziurrenik gaur egun babestuta daudelako mantenduko dira zenbait animalia, lehen hil edo tiroekin beldurtu egiten zirelako. Azkonarrak zepoarekin harrapatzen zituzten.

6. Piztien larrua abrigoak egiteko (DIM-001/016)

Basapiztien larrua abrigoak egiteko saltzen zen Bilbon. Bere emaztearen aitak harrapatzen zituen halako piztiak zepo handiekin.

7. Kuku eta txantxangorrien arteko kontuak (DIM-001/019)

"Txindorraren" (txantxangorriaren) habian arrautzak jartzen ditu kukuak; eta, gero, kumeak "txindorrak" hazten dizkio. Euren etxe inguruaren ere izan zuten halako habia bat.

8. Basoko lana gogorra eta irabazia urria (DIM-001/021)

Lehen piztia gehiago ikusten ziren basoetan. Inguruetako basoetan ibiltzen zen lanean trontzarekin. Egun guztian gogor lan egin eta gutxi irabazten zen. 14 urterekin hasi zen basoan lanean. Bidea egiten ibili zenean, astean pezeta bat irabazten zuen. Nola egin zuten bidea.

9. Aitak tela egiten zuen; ehulearen inguruko azalpenak (DIM-001/023)

Munitta baserrian jaio eta bertan bizi izan da beti. Aitak ehulea izan zuen eta telak egiten zituen. Berak aitari lagundu behar izaten zion lehenbizi eta gero basora lanera. Ehulearen inguruko azalpenak. Asturiar bat izaten zuen aitak laguntzaile gisa. Inguruetan baziren ehule gehiago. Azkenengoz, alkandorak egiteko tela egin zuten. Haria harilean edo matazetan etortzen zen; "hari-bolea". Ehulea. Tela egiteko prozesuaren inguruko azalpenak

10. Garia eta artoa egiten ziren; gaztetako bizimodu gogorra (DIM-001/024)

Nolako gazte-denbora izan zuen, lan eta lan. Garia eta artoa egiten ziren inguruetan. Eguraldia asko aldatu da lehendik.

11. Ehunezko telak izarak egiteko (DIM-001/025)

Ehunezko telak izaten ziren lehengoak, izarak egiteko. Astoarekin saltzera eramaten zituzten gero.

12. Bittor Kapanagarekin batera idatzitako nobela galdua (DIM-007/001)

1982an ezagutu zuen Bittor Kapanaga. Iruñeako Kafetegiko eleberri laburren sariketara aurkeztu zen eta finalista geratu zen. Epaimahaian zegoen Bittor. Eztabaida izan zuten epaimahaian: gaztea ala zaharra ote zen? Bittorrek gaztea zela esaten zuen, eta igarri. Ipuin horretatik nobela bat irten zen, Bittorren laguntzaz. Astebururo biltzen ziren. Amaitu zuten, baina ez zen argitaratu, argitaletxean galdu zelako.

13. Gezurtiei berehala igartzen zuela zioen Kapanagak (DIM-007/004)

Psikologia handikoa zen Bittor Kapanaga. Gezurtiei berehala igartzen zuela esaten zuen: "sudurra mobidu egiten da".

14. Txernobilekoa igarri zuen sagarretan (DIM-007/006)

Bittor Kapanagak esaten zuen hemen ere igarri zela Txernobilekoa; hurrengo urtean sagar-loreak belztuta agertu ei ziren erradioaktibitateagatik. "Arata" (ahatea) animalia sakratua zela esaten zuen. Usoa asko gustatzen zitzaion, eta hazi ere egiten zituen.

15. Bittor kapanaga: jakintsu heterodoxoa (DIM-007/007)

Bittor Kapanagari esker euskararen munduko jende asko ezagutu du. Iparraldean behin Andolin Eguzkitzarekin aurkitu ziren, eta Bittorrek zera esaten zuen: "honek asko dakie baina ez dire ausartzen". Ikuspegi heterodoxoak zituen euskarari buruz. Juan Marik zalantzak zituenean, "zuk segidu" esaten zion, eta horrexekin geratzen da.

16. 'Garatu' berba, Kapanagak sartutakoa (DIM-007/009)

Bittor Kapanagak esaten zuen 'garatu' berba berak sartutakoa zela; ordura arte "debelopamendua" frantsesetiko berba erabiltzen ei zen. 'Mendebaldea' ere bai, 'Sartaldea'ren orde. Ideologia ezberdineko jendearekin zuen harremana, abertzaletasunaren barruan.

17. Dimako plazan ume txikien eskola (DIM-008/002)

Dimako plaza inguruan hiru etxe bakarrik zeuden garai batean. Moja batek doktrina eta "aeiou" irakasten zien ume txikiei plazan. Gero, sei urterekin herriko eskolara. Han neskek eta mutilak banatu egiten ziren.

18. Egun birik behin doktrina ikastera eta errezatzer (DIM-008/003)

Elizara joaten ziren egun birik behin doktrina ikastera eta beste egun birik behin errezatzer. Parrokoak gogor hartzen zituen. Jaunartzea egiteko zertzuk ikasi behar izaten zituzten. Eskola erdaraz ikasten zuten, baina doktrina euskaraz. Abadearen laguntzaileak ibiltzen ziren doktrina irakasten. 14 urtera arte ibili ziren.

19. Asunen jaunartzeko jantzia (DIM-008/004)

Jaunartzea sei urterekin egiten zen. Zer arropa eraman zuen azaltzen du Asunek. Ahizpa gazteagoak ere soineko harekin egin zuen jaunartzea eta gero berarentzat izan zen, domeketarako. Izekok egin zion jantzia. Garai hartan joskile asko zegoen. Gero, galtzerdi zuriak eta zapata beltzak. Mutilak fraka laburrekin.

20. Jaunartzera baraurik; bazkaria etxean (DIM-008/005)

Jaunartzea goizeko bederatziatan izaten zen eta baraurik joan behar izaten zuten. Gero, etxera joandakoan, txokolatea. Bazkaria etxean egiten zen: oiloa hil, harekin garbantzia egosi eta oilo hura saltsan edo tomatetan ipini. Postrean arroz-esnea. Gonbitetan ere antzeko menua.

21. Salome arrain-saltzailea (DIM-008/006)

Arraina dezente jaten zuten, Salome izeneko arrainduna etortzen zelako arraina saltzen. Kaxa buru ganean hartuta ibiltzen zen. Zornotzako Astepe auzotik nola etortzen zen: Astepetik Lemoara eta handik Igorrera tranbian; Igorretik Dimara oinez.

22. Arrautzak saldu, olioia eta azukrea erosteko (DIM-008/007)

Arrautzak batzen etortzen ziren, Bilbora eroateko. Arrautzak saldu egin behar, kaletik olioia eta azukrea ekartzeko. Goserik ez zuten izaten. Ogirik ez bazegoen, taloa edo morokila. Zer arrain klase jaten zuten. Bakailaoa dendan erosten zuten, oraingo aldean merke.

23. Sagar asko etxean; klaseak (DIM-008/008)

Sagar asko zuten etxean eta saldu egiten zituzten. Sagar klase asko zuten: "gazea", "gaza-baltza", "erreinetea", urtebete sagarra... "Gaza-baltza" ganbaran edukita zimeldu egiten zen eta oso gozoa izaten zen. Gainera, asko irauten zuen usteldu barik. Sagarrak gordinik edo erreta jaten zituzten. Ohiko bazkaria: babak, urdai edo txorizo zati txikiren batekin, eta sagarrak. Gabonetan konpota jateko ohitura.

24. Mahats beltza eta zuria etxean (DIM-008/009)

Sagarrez gain, madariak ere izaten zituzten, baina gutxiago. Gabon-madaria eta makatza. Mahatsa ere asko zuten, etxe buelta guztian. Zuria eta beltza. Luisek etxean txakolina egiten zutelako dio. Irail inguruan batzen da mahatsa. Baba batzera joaten zirenean, mahatsa eramaten zuten altzoan, eta nekatzen zirenean, hura jan.

25. Umetako beharrak: lapikoa ipini, egurra ekarri, galdara garbitu... (DIM-008/010)

Umetan baserrian egiten zituzten beharrak. Bi ahizpak eskolatik etxeratutakoan, batak lapikoa ipini eta besteak basotik egurra ekarri. Txandaka. Galdara egunero garbitzen zuten errekan. Orduko xaboiak: Chimbo eta Lagarto.

26. Ura iturritik ekarri behar; ilea garbitzeko ozpina (DIM-008/012)

Bizi diren etxean eurak ezkondu ostean ipini zuten ura, 1972 inguruan. Aurretik baldeetan ekarri behar iturritik. Dutzarik ez zegoen eta ahal zen moduan baldeetan garbitu behar. Udan errekan. Asunek etxe ondoan zuen erreka. Ilea garbitzeko xanpurik ez zegoen eta ozpina erabiltzen zuten. Gerraostean zorri asko izan zuten. Botika bat erabiltzen zuten haiek hiltzeko, baina arrautzetatik berriz sortzen ziren.

27. Eskolan ume asko batera; askotan joan ere ez (DIM-008/022)

Adin desberdinetako umeak elkarrekin ibiltzen ziren; 60 ume inguru irakasle bakarrarekin. Aurreratuenak ipintzen zituzten beste batzuei irakasten. Azterketarik ez zen egoten. Etxeko lanak egiteko astirik ez zuten izaten. Askotan eskolara joan ere ez, itaurrean egin behar zelako edo beste lanen bat zutelako.

28. Neskak tortolosean; nola margotzen zituzten (DIM-008/024)

Jolas orduan soka saltoan jolasten zuten. Udaberrian tortolosekin. Bitarte guztietan jolasean jarduten zuten eta amak errieta etxeratutakoan. Paperarekin margotzen zituzten. Nola jolasten zuten.

29. Pilotak egiten zituzten kortxoa eta hariarekin (DIM-008/026)

Pilotak nola egiten zituzten: kortxoa ebaki eta hariarekin estu-estu egin. Bola egindakoan, orratz lodiarekin josi. Pilotan non jolasten zuten.

30. Trapuekin egindako panpina eta kartoizkoa (DIM-008/030)

Panpinak nola egiten zituzten trapu bigaz. Ahizpa gazteak panpina nahi zuen eta aitak kartoizko panpina bat ekarri zien Bilbotik. Eskolarako maletatxoa ere kartoizkoa izan zuten. Ahizpak ez zizkion utzi nahi izaten.

31. Dimako San Pedro jaietan zezenak; Mendekosteak (DIM-008/033)

Aguazilak ipintzen zien musika igandeetan. Txistularia ere bazegoen. Igorreko Andra Mari jaietara gutxi joaten zen Asun, Bikarregiko jaiak ere izaten ziren eta. Diman San Pedro jaiak. Erromeria goizaldeko ordubata arte. Zezenak; torero famatuak etortzen ziren. Behin borroka librea ere egon zen. Mendekosteetan ere jai handiak.

32. Umetan artzain eta umezain (DIM-013/003)

Aita artzaina zen eta bera harekin ibiltzen zen, zortzi urterako. Asko gustatzen zitzaion. Amari laguntzen ere ibiltzen zen. Elurra egiten zuenean, Arantzazura joaten zen aitarekin eta ardiekin. Umezain ere ibiltzen zen. Mantarrarekin batzen ziren ume txikiak. Pasarte barregarria kontaktzen du.

33. Eskolan euskaraz, laboreetan erdaraz (DIM-013/004)

Hamalau urtera arte eskola ibili zen eta gazteleraz pixka bat ikasi zuen. Maisua euskalduna zen eta euskaraz egiten zien. Laboreak egiten ibili zen Diman, maistra erdaldunarekin.

34. Seme-alabak eskolara (DIM-013/005)

Jaunartzea egin arte, seme-alabak doktrina ikastera eramaten zituen Dimara. Semea maisu partikularretara bidali zuen eta alaba Artaungo eskolara, Bilboko maistra batekin. Senarra ikazkina zeukan. Etxean bakarrik egoten zenez, semearen laguntza behar izaten zuen.

35. Kakalardoak harrapatzen (DIM-013/006)

Tortolosean, kakalardoak harrapatzen, soka... jolasten zuten.

36. Lagunekin kartetan eta dantzari (DIM-013/007)

Auzoan lagun asko batu eta kartetan egiten zuten domeketan, eta ondoren erromeria egiten zuten, panderoarekin. Garai hartan inguruko denak artzainak ziren. Lehen industriarik apenas zegoen.

37. Hildako anai-arrebak (DIM-013/008)

Neba-arrebak hazteagatik txikia geratu zela dio. Hainbat neba-arreba hil zitzaizkion. Kanpoko umea hazi zuen bere amak, bera jaio aurretik. Neskamea hil zitzaian. Berak neskame joaterik ez zuen nahi izan.

38. Galdaratik eta lapikotik jaten (DIM-013/009)

Lehen oilaskorik, arrainik ez zen beti egoten. Morokila jaten zuten, gurasoek galdaratik eta neba-arrebek lapikotik.

39. Gazurak elikagairik ez (DIM-013/010)

Gazta eta gazura jaten zuten. Gurasoek ondo elikatu nahi izaten zituzten. Gazurak ez zeukala elikagairik eta ez zieten bazkalorduan hartzen lagatzen. Arroz-esnea Gabonetan eta jaietan jaten zuten.

40. Ikatzetarako egur-motak (DIM-013/018)

Ikatza egiteko artea, pagoa, lizarra, haritza eta horrelakoak erabiltzen zituzten. Arantzarekin ere egiten zuten. Pinurik orduan egon ere ez zegoen.

41. Hegazkinetatik ihesi kobetara (DIM-013/019)

Hegazkinak inguruan ibili ziren gerra garaian eta mendietako kobetan gordetzen ziren. Dima suntsitu eta herritarrak hil zituzten. Arantzazun ere jende asko hil zen bonbapean baina bere familiakoak ez.

42. Urrestitarrak etxean, gerratik ihesi (DIM-013/020)

Bilboko familia bat, Urrestitarrak, etxean hartu zituzten gerra sasoiari. Kanpaia jotzen zuten, hegazkinak zetozenean, jendea kobetan gorde zedin. Urrestitarrekin Bilbora joan ziren, Kastrexanara eta handik ere ihesi joan ziren, fronte biren erditik.

43. "Ababatxoa lo" kanta (DIM-013/021)

Ababatxoa lo-lo-lo, orain zuk eta nik gero. Zati bat du gogoan.

44. "Gure laztana doanean" lo-kanta (DIM-013/022)

"Geure laztana doanean, zaldi urdinen ganean, ai geure mutile, ai geure laztana..". abesten zien umeei. Kanta asko zekizkien, baina ahaztu egin zaizkio.

45. Arantzazuko Ama Birjinaz bertso-sorta (DIM-013/023)

Arantzazuko Ama Birjina aipatzen duen bertso-sorta kantatzen du.

46. Erromeriako musikariak (DIM-013/024)

Bere osaba batek filarmonika jotzen zuen, Patxi Bilbaok dultzaina eta beste mutil batek danborra.

47. Albokarekin dantzan (DIM-013/026)

Albokarekin asko ibiltzen ziren. Mariaren alabetatik bota egiten zituzten, baltseoan dantza egitearren. Alboka eta danbolina hasten zenean, pozik irteten zen dantzara. Agintari batek begiratzen zuen nork zer dantza egiten zuen.

48. Parrandak eta musikariak (DIM-013/027)

Lehenengo eta oraingo parrandak. Musikariak: `Fasio´ eta Patxi Bilbao. Anton Ortuondo.

49. Zezenak eta sokamuturra (DIM-013/029)

Zezenak egoten ziren Dimako jaietan. Artaungo jaietan sokamuturra egiten zuten, bertako abereekin.

50. Buruko zapia jantzita (DIM-013/030)

Auzokoekin beti ondo konpontzen ziren eta orain ere bai. Lehengo modura jantzen du zapia, hamazazpi urterekin hasita.

51. Auzokoen komeriak jaietan (DIM-013/032)

Jaietan auzokoek komeriak egiten zituzten. San Bizente egunean musikariak etortzen ziren baina eta biharamunean auzokoek komeriak egiten zituzten. Alaitasun handiagoa zegoela lehen uste du. Nekazaritzatik bakarrik ezin daitekeela bizi uste du.

52. Joskileak etxera (DIM-013/034)

Martxanderak oiloak erostera etortzen ziren. Joskileak etxera etortzen ziren, jantziak egitera. Bertan josi eta bertan lo egiten zuten joskileek.

53. Durangora garoa moztera (DIM-013/035)

Durangora lanera joaten zen garoa moztera eta antzeko lanetara hemezortzi urterekin. Ogerleko bat irabazten zuen.

54. Lamien istorioa (DIM-013/036)

Sorginak eta lamiak bazirela esaten zioten. Lamien kontuak esaten zizkieten umeei, beldurtzeko. Bere aititak lamia ikusi zueneko kontakten du.

55. Emaginak eta sorgin-medikuak (DIM-013/037)

Emagina emakume zahar bat izan zuen bi erditzeetan. Bi seme-alabak etxean jaio ziren. Sorgin-medikuak. Bere aitari kardu-latzaren arantza sartu zitzaion eta atera zuenean, min handiak pasatu zituen. Medikuak "enplastera"ren bat topatzeko esan zion eta hark sendatu zuen.

56. Txerri-hiltzea (DIM-013/039)

Ilbeheran hiltzen zen txerria. Noiz hiltzen zen. Zezina lehortu egiten zen. Txerria zelan hiltzen zuten kontakten du. Istorio bat kontakten du.

57. Lurra lantzeko laia (DIM-013/040)

Gizonek kopatxoa edaten zuten baina neurrian. Laietan egindakoa da. Zelan egiten zen azaltzen du. Lan gogorrak zirela dio. Idiak gutxik zituzten auzoan. Etxeko behiekin ibiltzen ziren gehienak. Gatza erostera dendara joaten ziren eta astoarekin ekartzen zuten.

58. Gaztelera gutxi (DIM-013/041)

Gaztelera eskolan ikasi zuen. Bere amak ikas zeza nahi zuen. Irakaslea erdalduna zen eta han ikasi zuen, baina denbora gutxiz ibili zen. Durangon ere ez zen erdaraz egiten baserrietan. Artzain, soroan... aritzen ziren lanean.

59. Uda garaia gaztagintzan (DIM-013/042)

Apirilean hasi eta abuztura arte, gaztagintzan aritzen ziren, emakume zein gizon. Ardiak jezten nebak ibili izan ziren.

60. Indabak, ogia eta artoa (DIM-013/044)

Indabak zelan prestatzen diren kontatzen du. Ogiak eta artoak egiten zituzten. Zortzi egunetik behin egiten zuten, otzarakada. Prozesua azaltzen du.

61. Opilak eta taloak (DIM-013/045)

Labea etxean izaten zuten. Pamitxak, opilak, txorixo-opilak, txintxortak... egiten zituzten. Errotak non zeuden azaltzen du. Artoa eta ogia bukatutakoan, taloak egiten zituzten. Lehen gutxiago edaten zela dio, jaietan eta Gabonetan bakarrik.

62. Ijitoek gazta erdia kendu zioteneko pasadizoa (DIM-015/005)

`Kariño´ gaztak saltzera joaten zen motoan. Behin ijito talde handi baten ondotik pasa zen eta emakume batek gelditzeko esan zion. Ume mordoa inguratu zitzaizkion moto ingurura. Bertan bizitakoak.

63. `Kariño´ gaitzizena dela-eta bizi izandako pasadizoa (DIM-015/007)

`Kariño´ gaitzizena dela-eta bizi izan zuen pasadizoa. Bera eta `Tremendo´, biak artzainak, Galdakaora joaten ziren gaztak saltzera. Autobusaren zain zeudela, `Kariño´ esanda agurtu zuen `Tremendo´k eta jende guztia eurei begira geratu zen.

64. Galdakaora motoan, gaztak eta esnea saltzera (DIM-015/009)

`Kariño´ Galdakaora joaten zen egunero gaztak eta esnea saltzera. Galdakao osoa pasatzen zuen bere motoarekin. Nondik nora ibiltzen zen.

65. Umetako bizimodua; auzoko eskola bere sasoian egindakoa (DIM-015/010)

Umetako bizimodua. 14 urtera arte ez zela irten Artaun auzotik dio `Kariño´k. Auzoko eskolan ibili zen, Asuncion izeneko maistrarekin. Eskola egiten ere ezagutu ei zuen.

66. Maisuak zigortu zueneko pasadizoa (DIM-015/011)

Artaun auzoko ermitan maisu batek eskolak ematen zituen. Eskola umeen janzkera. Maisuak `Kariño´ zigortu zueneko pasadizoa.

67. Bilbora lehenengo aldiz joan zenekoa (DIM-015/014)

21 urterekin soldadu joan zen `Kariño´. Ordura arte birritan zegoen Bilbora joanda. Lehenengoz 15-16 urterekin hango biltegi batera baba eroatera. Igorreraino oinez eta handik tranbian.

68. Eskolan "taute" esaten zioten Joseri (DIM-015/015)

Josek umetan eskolan bizitakoa kontatzen du. `Cara al sol´ eta halakoak abestu behar izaten zituzten. Zerrenda pasatakoan "servidora de usted" esan

behar zen. Bere txanda iritsi zenean ez zekien zer esan eta "taute" esan zuen. Gero hala deitzen zioten.

69. Irakaslearen zigorra ez jasotzearen, leihotik alde (DIM-015/016)

Eskolara ez zela asko joaten dio Josek, etxean beti beharra zegoelako. Maisu-maistrek jo egiten zituzten. Bera leiho ondoan jartzen zen eta hurbiltzen ikusten zuenean, salto egin eta alde. Etxean zerbait esanez gero, egurra han ere. Behin anaia nagusiari kontatu ei zion.

70. Burla egiten zionari harrikada (DIM-015/017)

Jose beti beharrean ibiltzen zen umetan, astoa hartuta. Burla egiten zionari harrika egiten zion. Behin nahi gabe bere koinata izango zenari eman zion harrikada. Beste mutiko batekin izandako elkarriketa.

71. Soldadutzarako zozketa Bilbon; Afrikara tokatu (DIM-015/019)

21 urterekin joan zen `Kariñon; Bilbora bigarrenenez, soldadutzarako zozketara. Bozgorailuetatik esaten zuten nor nora joan behar zen. Berari Afrikara tokatu zitzaion eta ordura arte itsasoa hurbiletik ikusi barik zegoen. Algecirasera lehenengo eta handik Marokora. Han ikasi zuen gaztelania apur bat. Eskolarik ere ez zuela dio, gerra sasoian eskolak kendu egin zituztelako.

72. Gerratean ibili ez arren, bonbardaketak ikusi zituen (DIM-015/020)

`Kariñon; Gernikako bonbardaketa ikusi egin zuen anaiarekin mendi puntan zegoela. Beste bonbardaketa batzuk ere ikusi zituzten. Berari ez zitzaion tokatu joatea, gaztea zelako artean, baina bera baino bi urte nagusiagoak eraman zituzten soldadu.

73. Soldaduei laguntzera Mugarrara (DIM-015/021)

Gerratean fronteak non egon ziren. Milizianoak herrian. Agindu bat etorri zen esanez umeak eta andreak kenduta, beste guztiak ebakutzera komeni zela. Soldadu batzuk etorri zitzaizkien pistolarekin eta Mugarrara laguntzeko esan zien, euren lagunei jatekoa eramatera. Gaua han pasa behar izan zuen eta hurrengo egunean laga zioten etxera itzultzen. Kapitainak txokolatea eman zion.

74. Soldaduei laguntzetik etxera itzuli eta inor ez (DIM-015/022)

Gerratean, 14 urte zituela, soldadu batzuei Mugarrara lagundu behar izan zien. Etxera itzuli zenean, denak alde eginda zeuden. Bazekien anaia artaldearekin Aramotzera joatekoa zela eta harantz joan zen. Anaia aurkitu zuenean, pozik!

75. Gerratean herri batetik bestera artaldearekin (DIM-015/023)

`Kariño´, anaiarekin batera, herri batetik bestera ibili zen gerratean artaldearekin. Nondik nora ibili ziren. Josek gizon bat ezagutu zuen eta hizketan hasita `Kariño´ren ezaguna zela jakin zuen. Hark kontatu zizkion kontuak.

76. Artetan nazionalekin topo; hildako soldadua (DIM-015/024)

Gerratean hara eta hona ibili ostean Artetako San Antontxura iritsi ziren `Kariño´ eta anaia. Han soldadu nazionalekin topo egin zuten. Ogiaren inguruko pasadizoa. Hildako soldadu bat zegoen inguruan. Nazionalak dena kendu zioten, baita gorrien dirua ere, eta gero ostikoz jo eta iraindu. `Kariño´k dio gerra ezagutu zuela gerrara joan barik.

77. Gerrateko bizipenak; Bilbo hartu zuteneko kontuak (DIM-015/025)

`Kariño´ren anaia soldadu ibili zen gerratean. "Cinturøn de hierro". Nazionalak itsasotik sartu ziren. Bilbo hartu zuteneko kontuak. Zaratamotik fusilen tiroen argitasuna ikusten zuten iluntzean.

78. Gerrateko bizipenak; meatze-zuloan gordeta (DIM-015/026)

Kastrejanako meatze-zulo batean egon ziren gordeta gerratean Jose eta familia. Aita jateko bila ateratzen zen. Josek, artean umea, kobazulotik ihes egin zuen. Tiroek lurra harrotzen zuten eta berak pentsatzen zuen satorrak zirela. Aitak eraman zuen kobazulora bueltan.

79. Lemoatxen borroka gogorra (DIM-015/027)

Lemoatxen borroka gogorak bizi izan ziren gerratean. Jose han ibili zen beharrea gerora eta gerrateko bonba-zuloak zeuden bezala mantentzeko agindu zioten. Dena zuloz beteta geratu zen. Jende asko hil zen bertan.

80. Gorrien kamioiak Diman; bonbardaketak (DIM-015/031)

`Kariño´astoarekin errotara zihoala, Dimako plazan kamioi txiki pila bat ikusi zituen pasatzen. Gorriak zihoazen bertan, aizkora, pikatxoi eta eskopetekin. Gerra luze joan zen eta pixkanaka gorriak arma gabe geratzen joan zirela dio. Lehenengo bonbardaketa Otxandion. Gero Durango, Elgeta, Gernika... Berak dena ikusi zuen.

81. Marmiten bristada ikusita, bonba bota ziotenekoa (DIM-015/032)

Zaratamon ebakuatuta zeudela `Kariño´ri gertatutakoa. Ardi-esnea batzeko, marmitek ekarri behar izan zituen iluntzean etxetik txabolara. Marmiten bristada ikusita, hegazkinak hurbildu zitzaizkion eta bonba bat ere bota zioten. Zortea izan zuen.

82. Hiru soldadu Artaun auzoan lurperatuta (DIM-015/034)

Artaun auzoan hiru soldadu ei daude lurperatuta. `Kariño´k dio batek bere buruari eman ziola tiroa. Josek hezurak ikusi zituela kontaktzen du. Soldaduetako bat Bilbokoa ei zen. Dokumentazioan kalearen izena jartzen zuen, baina orduan inor ez zen joaten senideen bila, beldurragatik.

83. `Cara al sol´ abestu eta eskua jaso behar (DIM-015/035)

Gerraostean eskolan `Cara al sol´ abestu behar izaten zuten. Kanean pasatzen zen jendeak ere eskua jaso behar izaten zuen, baita iturrira arropak garbitzera zihoazen andreak ere. Joserren aitari kargu hartu zioten eskua ez zuelako jaso.

84. Elgetatik oinez etorri ziren soldaduak (DIM-015/037)

ˆKariño´ren anaia, Patrizio, gerran ibili zen. Lehenengo Gorbeian eta gero Elgetan. Elgetatik oinez etorri zitzaizkien soldadu batzuk euren etxera. Zerbait jan zuten, baina triste ei zeuden, berba egiteko adorerik barik.

85. Soldaduekin larri, txakurrak Euskadi izena zuelako (DIM-015/038)

Igorren eta Lemoan zubiak bota egin zituzten gerratean. Ardiekin Artetatik behera jaitsi zirenean, Erletxetan artilleriako soldaduak zeuden. Euren txakurrak Euskadi zuen izena eta estutasuna pasa zuten hango soldaduekin. Berehala aldatu zioten izena txakurrari.

86. Lorentzo Gorospe zauritu zutenekoa (DIM-015/039)

Gerrateko bizipenak. Igorreko Lorentzo Gorospe zauritu zuteneko kontuak. Zorte handia izan zuen. ˆKariño´ren anaiarekin batera zebilen gerratean.

87. Gerratik itzulera; etxea hutsik (DIM-015/041)

Gerratean etxera itzuli zirenean, hutsik aurkitu zuten. Ohea Lemoatik ekarri zuen aitak, lepoan hartuta. Etxean laga zuten ahuntza Lemoara eraman zuten eta ordaindu egin behar izan zuten berriz etxeratzeko.

88. Bost-sei urterekin Otxandiora artzain (DIM-015/043)

Joseren mutikotako bizimodua. Bost-sei urterekin Otxandiora eraman zuen aititak, artzain lanera. Han hegazkinak ikusten zituen eta jan-mina piztu zitzaion. Otxandioko artzain bat ardiekin Sondika aldera jaisten zen eta berak ere hegazkinak lur hartzen ikusi nahi. Ardia errekarra bota zueneko pasadizoa. Laugarren egunean maleta hartu eta etxera itzuli zen. Aitak ondo hartu zuen eta pozik.

89. Jose umetatik ikazkintzan eta artzain (DIM-015/044)

Jose hamar urte ingururekin ikazkintzan ibiltzen zen Mugarran, anaia zaharragoari laguntzen. Gero, Igorrera joan zen morroi. Ez ei zen artzain ona izan, ahuntzek ihes egiten zioten eta. Handik berriz ikazkintzara itzuli zen.

90. Bilbon karroarekin esnea banatzen (DIM-015/045)

Jose Bilbora joaten zen esnea saltzera. Bostetan jagi, astoak prestatu, Igorrera eraman, han tranbian kargatu... Bilbon karro bat edukitzen zuen esneak banatzeko. Bilboko udaltzainekin bizitakoak. Han ikasi ei zuen pixka bat gaztelaniaz.

91. Gidabaimena; zerrategian txofer lanean (DIM-015/046)

Lemoako zerrategian lan egin zuen Josek. Gidabaimena atera zueneko kontuak. Gero, dirurik ez kotxea erosteko! Berrogeita hamar ogerleko kostatzen zen gidabaimena. Zerrategian txofer lanean ibili zen. Kamioiarekin izandako istripuak.

92. Soldadutzan gidari lanean (DIM-015/047)

Joseren soldadutzako kontuak. Txofer moduan ibili zen. Gobernu militarra joan eta han kotxeen matrikulak eta nora joan behar ziren esaten zuten. Behin

goizeko zazpitan Zaragozako gobernu militarra joatea tokatu zitzaion. Beste gidari bati esan zion bere lekuan joateko.

93. Batzokitik kaleratu egin zuten, aita zinegotzia izan zelako (DIM-017/002)

11-12 urterekin Batzokira joaten hasi zen, ezpata-dantza ikastera. Hirugarren egunean kaleratu egin zuen Batzokiko lehendakariak, bere aita zinegotzia izan zelako Primo de Riveraren sasoian. Handik hilabeteetara, Santa Kurutzetan, eztabaida izan zuen berriz lehendakariarekin.

94. Dimara eskolara (DIM-017/003)

Dimara joaten zen eskolara. Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren. Eskolan ez zuten komunik. 60 mutil ibiltzen ziren batera. Oinarrizko gauzak ikasi zituzten. Zortzi urte ingururekin hasi zen eta gerra hasi zenean amaitu, hamahiru urterekin.

95. Doktrinatik ihes egin zuelako, zigortuta (DIM-017/004)

Doktrina ikasten zuten umetan. Etxera joan behar izaten zuen beharrera eta egun baten "martxa" egin ei zien abadeei. Zazpi abade egoten ziren. Hurrengo egunean aldarean ipini zuten zigortuta, baina handik ere alde egin zuen. Bera ihesi eta abadea atzetik.

96. Gernikako bonbardaketaren bezperako bizipenak (DIM-017/006)

Gernikako bonbardaketaren bezperako bizipenak. Gernikara sartzerakoan sirena entzun zuten eta bandera atera zuten. 30 aireplano inguru pasa ziren eta paperak bota zituzten, Gernika bonbardatuko zutela esanez. Bonbardaketa egunean gordelekuan egon ziren.

97. Muxikan fronte biren erdian; milizianoekin harremana (DIM-017/007)

Muxikan bi fronteren erdian egon ziren. Milizianoak joaten zitzaizkien taloa eta esnea jatera. Goseak egoten ziren. Gipuzkoarrak ziren. Bost behi eduki zituzten, baina korta txikia zuten eta bi aldamenekoari eman zizkioten. Handik etxera itzuli ziren gero.

98. Soldaduak Juan Arrospide medikuaren bila (DIM-017/008)

Behin soldadu batzuk joan zitzaizkien, Juan Arrospide medikua non bizi zen galdetuz. Antza denez, Gasteizko familiaren bat egon zen medikuaren etxean. Handik denbora gutxira beste soldadu batzuk etorri ziren medikuarengatik galdezka, haiek fusil eta guzti. Baina ordurako denak alde eginda zeuden.

99. Saibigaineko borroka; soldaduak Bizkargirako entrenatzen (DIM-017/009)

Kaxiano izeneko artzaina Saibigaineko borrokan ibili zen. Dimako bi gizon hil ziren bertan eta Kaxiano desagertu. Muxikan soldaduak Bizkargira joateko entrenatzen zebiltzala, Kaxiano ikusi zuten. Haren aitari bizirik zegoela esan ziotenean, ez zuen sinistu. Gerratean hildako eta zauritutako ezagunak.

100. Dimako hamabi idi-pare Otxandioko frontera (DIM-017/010)

Otxandion denbora luzez egon zen frontea. Hamahiru idi-pare zeuden orduan Diman eta hamabi Otxandioko frontera eraman zituzten. Beraien idi-parea libratu egin zen eta aita pozik. Baina gero milizianoak etorri zitzaizkion, idi-parea prestatzeko esaten.

101. Txokolatea eta koñaka hartuta, lubakietara (DIM-017/013)

Anaia eta beste lagun batzuk Otxandiano batailoian sartu ziren euren borondatez. Markina inguruan zegoen euren konpainia. Kapitainak boluntarioak eskatu zituztenean, euren burua aurkeztu zuten. Txokolatea eta koñaka hartuta, lubakietara joan ziren. Kapitainak zerbitzu guztietatik libre laga zituen gero.

102. Idi-pareak Otxandioko frontean, bideak egiteko (DIM-017/014)

Idi-pareak eraman zituzten Otxandioko frontera. Euren lehengusua etorri zen "karreteru" lana egiteko, baina ez zuten onartu, politika kontuengatik. Idi-pareagatik eta "karreteru" lanagatik zenbat ordaintzen zuten. Idiak bideak egiteko erabili zituzten.

103. 14 urterekin, gerra sasoian, "karreteru" lanean (DIM-017/017)

Frontea zegoen inguruetan. Ama eta arrebak Muxikan zeuden; aita, anaia eta bera Durangotik bueltan etorri ziren. Moroak ikusi zituztela gogoan du. Bera, 14 urterekin, "karreteru" lanean hasi zen idi-parearekin. Dimako karlista batentzat oheko gauzak eraman zituen gurdian.

104. Gerrateko bizipenak: bonbardaketak, gordelekua, etxera itzulera (DIM-017/018)

Gerratean Dima osoa ebakuatu zen. Altzaririk onenak eurekin eraman zituzten. Etxera itzuli zirenean, etxeko gauza guztiak erreta topatu zituzten. Frontea gertu egon zenez, soldaduak etxeetan sartzen ziren. Bonbardaketak ere izan ziren Diman eta baita hildakoak ere. Gordelekura nora joaten ziren.

105. Gerraostean garia entregatu behar (DIM-017/022)

Gerraostean garia entregatu egin behar izaten zuten. Kilo asko hartzen zituzten eta 500 inguru entregatu egin behar. Artorik eta babarik ez zuten eramaten. Errotak itxita egon ziren. Beraiek irina egiteko makina izan zuten, Durangotik ekarrita, eta jendea etortzen zitzaaien gauez, ezkutuan garia ehotzera.

106. Dimako errotak; errotariaren zaldia; Mañariraino errotara (DIM-017/023)

Diman garai baten zeuden errotak. Garai batean ez ziren errotara joaten, errotariaren zaldia etortzen zen eta; zorro bat hartu eta bestea utzi. Gerraostean zaldirik ez eta norbera joan behar astoarekin. Mañariraino ere joan izan ziren, han errotak zabalik zeudelako. Nondik zehar joaten ziren.

107. Bonbilla bakarria etxe guztirako (DIM-017/027)

Etxean beti ezagutu du argia, baina bonbilla bakarria egoten zen etxe guztirako. Kortara ere huraxe botatzen zuten. Logeletan argirik ez zuten eta argimutilla erabiltzen zuten. Berogailurik ez zen izaten. Beheko sua zuten. Ohean, berotzeko, manta.

108. "Karreteru" lanean ibili zeneko kontuak (DIM-017/029)

14 urterekin "karreteru" beharrean hasi zen. Zazpi ogerleko irabazi izan zituen egun baten. Etxe askorentzat lan egiten zuen. Bost "karreteru" ibiltzen ziren batera. Mugarraraino ere joan izan zen. Tronkoak bidera jaistea zen euren lana. Ikatza ere garraiatzen zuten. 1943an idi zaharrak kendu eta berriak ekarri zituzten. Orduko kontuak. Idiei zer ematen zieten jateko.

109. Idiak Gasteizen edo Basurton erosi eta etxera oinez (DIM-017/030)

Idiak non erosten zituzten. Bi anaiak Gasteizera joan ziren behin autobusean, bakoitzak bost mila pezeta hartuta. Idi-parea 8000 pezetan eduki zuten aginduta. Gero Basurtora joan ziren eta han 7200 pezetan erosi zuen sekulako idi-parea. Ferian erosi eta gero etxera oinez ekartzen zituzten.

110. Arantzazuko uztargilea; hedeak; sapak (DIM-017/032)

Arantzazuko "Buzterri" uztargilea etxera joaten zen uztarria egitera. Egurra norberak ipini behar. Pagoa izaten zen egurrik onena. Putzuan sartuta edukitzen zuten egurra. Neurriak uztargileak hartzen zituen. Sapak, hedeak. Hedeak Lemoan erosten zituzten. Sapei zapatariak ipintzen zizkien borlak.

111. Bola-jokoan Artaunen San Bizente jaietan (DIM-017/039)

Bola-jokoan ere aritzen ziren. Bolari ona izan ei zen. Artaunen ibiltzen ziren San Bizenteetan. Txartela ordaintzen zen eta irabazten zuenak diru hura jaso. Bolatokiko arduradunak ehuneko laua jasotzen zuen.

112. Dimako bolalekua; jaietan "arrapan", zazpi txirlorrek (DIM-017/041)

Dimako bolalekua izan zen Arratiako onena. Haren ardura zuenak partidako diru bat jasotzen zuen. Herriko jaietan bolalekua beterik egoten zen. "Arrapan" esaten ziotenean aritzen ziren, zazpi txirlorrek.

113. Dimako eliza eta Zornotzako udaletxea eraikitzeke lanetan (DIM-017/047)

Dimako eliza erre egin zen. Parrokoak eman ziola su esaten zen. Eliza altxatzeko lanetan ibili zen Migel, 17 urterekin. Zenbateko jorna ordaintzen zuten. Bost-sei hilabete egingo zituela dio. Bitartean "Piedad"ean ematen zen meza. Zornotzako udaletxea eraikitzeke lanetan ere ibili zen.

114. Alkateorde lanean (DIM-017/051)

Bera zinegotzi izan zen sasoiari, Rufo Asua zen Dimako alkate. Diputatua ere bazen eta Madrileria joaten zenean, hamabost egunean ez zen etortzen. Haren lekuan, Migelek sinatzen zituen paperak, alkateordea zen eta.

115. Udalak pinuak saldu zituen, dirua lortzeko (DIM-017/054)

Migel zinegotzi egon zen sasoian pista ugari egin zituzten basoetan. Bera sartu zenean, festetarako eta beste hainbat gauzatarako ez zegoen dirurik. Dimako Udalak baso ugari ditu, gehienak Otxandion. Orduan, pinuak saldu zituzten, dirua ateratzeko.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2024-04-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com